

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W POWIECIE
CZŁUCHOWSKIM NA LATA
2016 - 2020**

Spis treści

Wstęp

I. Uwarunkowania przemocy w rodzinie.

II. Formy ujawniania się przemocy.

III. Charakterystyka sprawców i ofiar przemocy.

IV. Zadania powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. Adresaci programu.

VI. Podmioty działające i świadczące pomoc osobom i rodzinom z problemem przemocy.

VII. Cele działania, metody oraz rezultaty w obszarze przemocy w rodzinie.

VIII. Zakończenie.

Wstęp.

Zjawisko przemocy od wielu lat uważane jest za istotny problem społeczny. W społeczeństwie panowało przekonanie, że przemoc nie jest zjawiskiem patologicznym. Odzwierciedlało się to w obyczajach społecznych-kulturowych, w mitach, stereotypach, co przyzwalało na negatywne agresywne zachowania społeczne.

Mity i stereotypy funkcjonowały w świadomości społecznej, jako zjawiska dozwolone, usprawiedliwiały zachowania przemocy.

„Ofiara przemocy wyraża na nią zgodę, gdyby było inaczej odeszłaby od sprawcy”,

„Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył”,

„ Gwałt w małżeństwie nie istnieje ”.

„ Przemoc dotyczy tylko rodzin z marginesu społecznego ”.

Pierwsze badania, diagnozowania przemocy przeprowadzone w 2007 roku przez Ministerstwo Pracy i polityki Społecznej stwierdziło, że przemocy w rodzinie doświadczył co trzeci Polak tj 36 %. Według raportu z badań przez Instytutu Badania Rynku i Opinii Publicznej Millward Brown SMG/KRC(na podstawie zespołów interdyscyplinarnych i analiz procedury Niebieskiej Karty) w 2012 roku przemoc występowała 63% w gminach wiejskich, 24% w gminach miejsko-wiejskich, 13% w gminach miejskich.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.Nr 180, poz. 1493, z 2009r. Nr206, poz.1589, z 2010r. Nr 28, poz 146 i Nr 125, poz 842, z 2015 r. poz 1390), **przemoc w rodzinie jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób - członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

Przemoc jest działaniem celowym - zamierzonym, narusza prawa osobowe, nietykalność, wolność i godność człowieka.

Przemoc uniemożliwia obronę własną, powoduje szkody we wszystkich zakresach funkcjonowania człowieka, narusza podstawowe zasady życia społecznego, jest przestępstwem (art. 207 kk) ściganym z oskarżenia publicznego. Według Konstytucji Rzeczypospolitej Polski z dnia 2 kwietnia 1997 r. państwo czyli jej instytucje mają obowiązek chronić rodziny i osoby przed przemocą.

I. Uwarunkowania przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem złożonym i niejednorodnym ze względu na wzajemne interakcje członków rodzin. Rodzina jest grupą społeczną, pewnym systemem elementów (składających się członków rodziny), w której pełnione są różne role, sposoby rozwiązywania konfliktów, wzajemna komunikacja.

W każdej rodzinie istnieje system władzy i posłuszeństwa. Formy dominacji i uległości związane są z przekonaniami i wzorcami wyniesionymi z poprzednich biologicznych rodzin, własnych umiejętności i sposobów reagowania na różne sytuacje społeczne. Postawy te są efektem przyjętych systemów wartości, sposobów komunikowania się z innymi ludźmi.

Na zjawisko przemocy w rodzinie mogą równocześnie nakładać się trudności życia rodzinnego wynikające niskiego statusu materialnego, braku pracy lub pracy poza domem, trudności wychowawczych, zdrad małżeńskich, chorób w rodzinie, uzależnień od środków psychoaktywnych, alkoholu.

Przemoc nie jest zjawiskiem jednorazowym, jest procesem, tworzy cykle, toczy się zawsze w wymiarze dominacji i uległości (sprawca i ofiara). Za przemoc zawsze odpowiedzialna jest sprawca.

II. Formy ujawniania się przemocy.

Przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej. Wszelkiego rodzaju działania z użyciem siły; bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, policzkowanie, ciągnięcie za włosy, uszy, rzucanie przedmiotami, przypalanie papierosem, krępowanie ciała, duszenie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie.

Przemoc psychiczna - to naruszanie godności osobistej. Przemoc psychiczna to; krytykowanie, wyśmiewanie, lekceważenie, zawstydzanie, upokarzanie, narzucanie własnych poglądów, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, oskarżanie, obwinianie, stosowanie gróźb, izolowanie, czytanie korespondencji, ujawnianie tajemnic, krzyczenie, zabranianie, straszenie zabójstwem, groźenie użycia przemocy fizycznej, zabieranie dzieci bez uzgodnień, niszczenie lub groźenie zniszczeniem rzeczy, używanie wulgarnych i obraźliwych słów.

Przemoc seksualna- to naruszanie intymności osobistej. Zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli. Przymus może polegać na użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Wymuszanie pożycia seksualnego, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, krytykowanie zachowań seksualnych, komentowanie anatomicznych części ciała, ocenianie wyglądu.

Przemoc ekonomiczna – wiąże się z uzależnieniem finansowym od sprawcy, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspakajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytu, zmuszanie do kredytów wbrew woli, sprzedawanie rzeczy bez uzgodnienia, włamywanie się do zamkniętego pomieszczenia, używanie rzeczy bez pozwolenia.

Zaniedbywanie zaspakajania podstawowych potrzeb fizycznych, emocjonalnych. Naruszanie obowiązku opieki ze strony osób bliskich, pozbawianie pożywienia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, uniemożliwianie dostępu do kuchni, łazienki, łóżka, ograniczenie snu.

Inny forma przemocy ;

Przemoc gorąca, to furia czyli dynamiczny gniew, agresywne zachowanie w celu wywołania cierpienia.

Przemoc chłodna, w sposób spokojny, systematyczny dążenie do opanowania i uzależnienia drugiej osoby. Przemoc polegająca na osaczaniu, ciągłym chodzenie za kimś, uporczywym dzwonieniu w celu wyrządzenia krzywdy lub zastraszania.

Skutki Przemocy

Jeśli przez wiele lat doznawało się przemocy w relacji, w związku, to ma ona wpływ na życie osobowe w wymiarze fizycznym, psychicznym, społecznym.

Choroby urazu fizycznego;

- okaleczenie ciała,
- rany, stłuczenia,
- złamania,
- schorzenia jako konsekwencje urazów fizycznych.

Choroby urazu psychicznego;

- zespół stresu pourazowego,
- poczucie zagrożenia,
- strach,
- lęk, napady paniki,
- bezsennaś,
- zaburzenia psychosomatyczne,
- niskie poczucie wartości i godności,
- obniżona samoocena, poczucia własnej wartości,
- wycofanie się z kontaktów społecznych,
- zaburzenia seksualne,
- używanie środków autodestrukcyjnych, używek, alkoholu, narkotyków.

III. Charakterystyka sprawców i ofiar przemocy.

Sprawcą przemocy może być każdy, bez względu na zawód, pozycję społeczną czy zamożność. Często sprawcy powielają wzory zachowań wyniesione z domu, nie radzą sobie z pełnionymi rolami (ojca, męża, matki, żony), mają pozycję dominującą w związku.

Najczęściej przeżywanymi uczuciami przez sprawców to złość, gniew, niepokój, wstyd. Sprawcy przemocy nie mają wglądu, kontaktu z własnymi uczuciami. Przeżywają stany napięcia emocjonalnego, niepokoju i potrzebę rozładowania ich.

Ten brak umiejętności kontroli emocji, uczuć i potrzeb rozładowania, powoduje zachowania wybuchowe, eksploracyjne, agresywne.

Z czasem, w wyniku częstego powtarzania schematu rozładowania, wytwarza się stan nałogowego „wyladowania” wrogich emocji, co prowadzi do zachowań wyuczonych i utrwalonych poprzez „doświadczenia ulgi „ w rozładowaniu napięć”.

W sferze poznawczej dominuje brak poczucia rzeczywistości i myślenie życzeniowe. Oczekuje się od ofiary zaspokojenia wielu potrzeb, zgodnych z własnymi przekonaniem, postawami. Sprawca nie uznaje, że inne osoby mogą mieć własne przekonania, poglądy na określony temat. Sprawca przemocy ma potrzebę kontrolowania, podporządkowywania sobie inne osoby. Niszczy autonomię i niezależność osób, kontroluje tak, aby realizować własne przekonania.

Obraz siebie jako osoby „jest niejasny „, sprawca ma potrzebę uznawania siebie za osobę ważną a jest przekonany, że jest niezrozumiały, że nie okazuje się mu należytego szacunku. Sprawcy brak wglądu, umiejętności współodczuwania i empatii.

W portrecie sprawcy należy wziąć pod uwagę diagnozy psychiatryczne związane z uzależnieniami, zaburzeniami osobowości, chorobami psychicznymi.

Ofiary przemocy często wynoszą z domu rodzinnego stereotypy, wzorce zachowań zezwalające na przemoc. Osoby te często mają wyuczona bezradność „cokolwiek zrobię, nie będzie miało to znaczenia”. Ofiary mają świadomość, że sprawca narusza jej prawa osobiste i normy społeczne, jednak znoszą to biernie, nie potrafią przeciwstawić się temu, nie widzą alternatywnych rozwiązań.

Ofiary nie podejmują działań zmieniających tą sytuację. Mają słabe możliwości postrzegania sukcesów i swoich zasobów.

Brak im chęci i motywacji do działania. Bierność i pasywność uniemożliwia im wpływ na bieg wydarzeń „nikt nie może mi pomóc”.

Ofiary przemocy przeżywają lęk, obniżenie nastroju, zmęczenie, apatie, stany depresyjne i depresje. Niska ocena siebie i duży poziom lęku w sytuacjach konfliktowych uniemożliwia rozwiązywanie problemów w relacjach rodzinnych i na płaszczyźnie społecznej.

IV. Zadania powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma uwarunkowania prawne w ustawie z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 125 z 2010 r., poz. 842) oraz innych umocowaniach prawnych jak:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 1997 r., Nr 89 poz. 555 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.),

- Ustawa z dnia 26 października 1982r., o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. . z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).

W dokumentach międzynarodowych:

- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z 1993 roku, (Rezolucja 48/104 i A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ).
- Rady Europy :
Rekomendacja Ministrów Rady Europy nr R 85(4) w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,Rekomendacja,
- Rekomendacja Rady Europy 1450(200) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku.
- Unii Europejskiej:
- Dyrektywa 2012/29/UR Parlament Europejskiego i rady z dnia 25 października 2012 ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw wsparcia i ochrony ofiar przestępstw,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 roku w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania dzieci oraz pornografii dziecięcej,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15).

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie koreluje z misją i priorytetami wyznaczonymi przez Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Człuchowskim oraz Strategie Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego 2016-2020.

Program został opracowany z uwzględnieniem zmian jakie zachodzą w świadomości społecznej oraz pomocy w zakresie oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla osób dotkniętych przemocą, jak i dla sprawców (ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ochrony ofiar z dnia 10 czerwca 2010 roku).

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) opracowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy, którego celem jest powstrzymanie sprawców od stosowania przemocy,
- 4) opracowanie programu profilaktyczno-edukacyjnego dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 5) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 6) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

V. Adresaci programu;

Adresatami Programu są mieszkańcy powiatu człuchowskiego a w szczególności:

- osoby i rodziny doświadczające przemocy,
- sprawcy przemocy,
- przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami doznającymi przemocy i ich sprawcami.

VI. Podmioty działające i świadczące pomoc osobom i rodzinom z problemem przemocy:

1. Powiatowe Centrum, Pomocy Rodzinie.
2. Poradnia Psychologiczna Pedagogiczna.
3. Ośrodki Pomocy Społecznej.
4. Poradnie Terapii Uzależnień.

5. Poradnie Zdrowia Psychicznego.
6. Komenda Powiatowa Policji.
7. Sąd Rejonowy i Prokuratura.
8. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
9. Zespoły Interdyscyplinarne.
10. Świetlice Socjoterapeutyczne dla Dzieci i Młodzieży w gminach.
11. Kluby.
12. Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia.

VII. Cele działania, metody oraz rezultaty w obszarze przemocy w rodzinie.

Celem głównym programu jest obniżenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów podrzędnych takich jak:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej i ograniczanie występowania tej przemocy w sferze życia społecznego.
2. Diagnozowanie zjawiska przemocy w powiecie człuchowskim.
3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego, prawnego dla sprawcy przemocy jak i ich ofiar.
4. Kierowanie osób doświadczających przemoc do właściwych zespołów interdyscyplinarnych.
5. Zapewnianie pomocy i kierowanie osób do placówek świadczących pomoc specjalistyczną np. psychiatryczną, terapeutyczną, poradnianą.
6. Zapewnianie miejsc w ośrodkach wsparcia.
7. Współpraca z instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
8. Informowanie o podjętych działaniach właściwego zespołu interdyscyplinarnego (branie udziału w posiedzeniach zespołu).
9. Promowanie nieagresywnych zachowań w mediach (prasa, tv, radio, strony internetowe).

10. Podnoszenie wrażliwości społecznej i wiedzy na temat zjawiska przemocy poprzez programy edukacyjne:

- Program korekcyjno -edukacyjny dla sprawców przemocy,
- Poradnik „ Jak wychowywać „ -poradnik korekcyjno -edukacyjny do pracy z rodzinami,
- Poradnik profilaktyczno -edukacyjny dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą w rodzinie.

VIII. Zakończenie

Pomoc społeczna jako zadania polityki społecznej państwa wobec sprawców przemocy i ich ofiar organizuje możliwości wsparcia w różnych jej formach systemowych i indywidualnych.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskiej Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura "Niebieskiej Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia.

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska, powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia pomocy.

Ośrodki miejskie i gminne pomocy społecznej w powiecie realizują programy pomocowe jako zadanie ustawowe. Dobrze byłoby zebrać i opracować materiał kompleksowo. Może to doprowadzić do opracowania wspólnego strategicznego planu działania wobec zjawiska przemocy. Byłoby to zadanie na lata 2016-2020,

W związku z powyższym konieczne jest podjęcie spotkania i omówienie kompleksowej pomocy przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Monitorowanie przebiegu programu opierać się może o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Monitorowanie działań może być zakończone rocznym sprawozdaniem, które będzie przedstawione Radzie Powiatu.

Opracowała;

Wiesława Macugowska

PCPR Człuchów

Monitorowanie przebiegu programu opierać się może o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Monitorowanie działań może być zakończone rocznym sprawozdaniem, które będzie przedstawione Radzie Powiatu.

Opracowała;

Wiesława Macugowska

PCPR Człuchów

KIEROWNIK
Powiatowego Centrum Pomocy
Rodzinie w Człuchowie
mgr Jerzy Górny